

Razboiul Peloponesiac (431-404 i. Hr.)

Istoria relatiilor dintre cele doua cetati, din epoca razboaielor medice si pana in preajma razboiului peloponesiac, arata ca deosebirile de structura economica, sociala, politica, climatele culturale si deosebirile temperamentale care, in mod inevitabil, duceau la urmarirea unor teluri cu totul diferite aveau sa ajunga, mai curand sau mai tarziu, la o confruntare armata. In cel de-al doilea razboi cu persii, atat de mari erau deosebirile de interese, nu numai economice si politice, dar si strategice, incat, potrivit legendei, Eurybiades, comandantul flotei aliate, lipsit de curaj, in fata invaziei persane, ar fi vrut sa se retraga spre Istmul Corintic, dar, lovindu-se de impotrivirea lui Temistocles, a ridicat toiagul sa-l loveasca, insa acesta i-a spus: "Lo veste dar asculta". Dupa terminarea razboiului, contradictiile si frictiunile au inceput sa apara iarasi destul de evidente. De pilda, dupa victoriile de la Salamina, Plateea, si Mycale atenienii erau de parere sa continue luptele impotriva persilor, in timp ce, in 478 i.e.n. spartanii s-au intors in patrie. Ei s-au impotrivit la construirea zidurilor Atenei, daramate in timpul razboaielor.

In 477 i.e.n. Atena a pus bazele Ligii de la Delos, fara Sparta si fara cetatile din Pelopones. In lupta pe care Atena a pornit-o impotriva Corintului, in 457 i.e.n., Sparta s-a gasit alaturi de Corint, cu Egina iar Atena a fost infranta la Tanagra. Ura Atenei impotriva Spartei si Beotiei sporea si, in 457 i.e.n., ostile ateniene bat pe beotieni la Oinophyta, iar Sparta in 454 i.e.n., este infranta de Argos, la Oinoe. Dar, in curand, fortele Spartei si Atenei se ciocnesc in Beotia (in anul 448 i.e.n.), unde una sustinea pe focidieni, iar cealalta pe delfieni si in anul 447, in toate cetatile, democratiile sunt rasturnate si se constituie o confederatie beotiana aristocratica. Ajutoarele trimise la Atena sunt zdrobite de Coroneea. Eubeea si Megara se ridica impotriva Atenei, simtindu-se sprijinite de Sparta. Pericles cucereste Eubeea si respinge pe spartanii, care ajunsesera aproape de Atena. In sfarsit, spre finele anului 446 i.e.n., zece soli sunt trimisi cu depline puteri la Sparta spre a negocia pacea, numita: "pacea de treizeci de ani", prin care se prevedea: renuntarea oricarei interventii a Atenei in Pelopones si in Megarida; recunoasterea tacita a Ligii de la Delos de catre Sparta, prin recunoasterea libertatii comertului; recunoasterea arbitrajului ca metoda in caz de conflict.

La Atena dupa incheierea tratatului de pace cu persii, dupa semnarea pacii cu Sparta, care a avut loc spre finele anului 446 i.e.n., Pericles ia in mana franele politicii interne si externe si, pana in 431 i.e.n., cand izbucneste razboiul peloponesiac. In toata perioada de pace, rivalitatea dintre Sparta si Atena a continuat, ba chiar s-a amplificat, concluzionand in conflictul armat.

Geografia si diplomatia sunt in continua interferenta cu economia cu politica, cu fortele armate. Astfel in Atena, unde mestesugurile si comertul luaseră o ampla dezvoltare, ceea ce a inlesnit grabirea procesului de democratizare amintit, marina a luat un puternic avant, iar pe plan militar armata de capetenie era flota. La Sparta, dimpotriva, unde productia avea un caracter predominant agricol, gerusia si eforii erau organele de baza ale puterii, iar forta armata consta in pedestrimii. Inca o deosebire, pe plan economic-financiar: Atena dispunea de rezerve de bani, pe cand Sparta situatia era inversa.

Este limpede ca factorul economic a fost cauza razboiului. Astfel, interesele economice ale Atenei, care incepuse sa-si intoarca privirea spre vest, veneau in contradictie cu eforturile comerciale ale Corintului, principala aliata a Spartei. Atena, din punct de vedere economic, nu constituia un obstacol in calea dezvoltarii Spartei, date fiind economiile lor deosebite. Dar o Atena prea puternica constituia o amenintare politica pentru securitatea si ambitiile spartane. Pentru Corint insa, prezenta Atenei in Corcyra, in Cephallenia, la Zacynthos, la Naupactos - puncte-cheie in drumul spre vest - era sufocanta.

Spre este, Corintul se zbea de prezenta Atenei la Salamina si la Egina. La cauzele economice s-au adaugat deci cele de ordin politic.

Evenimentele - pretexte pentru inceperea razboiului - au inceput sa se desfasoare pe teatre destul de indepartate de Atena si de Sparta. Astfel in anul 435 i.e.n. in Epidamnos (Dyrrhachium) azi Durazzo (Dures), aristocratii sunt rasturnati de democrati. Aristocratii, cu ajutorul populatiilor autohtone din jurul Epidamnosului, pornesc incursiuni impotriva cetatii, de pe uscat si de pe mare. Democratii din cetate triminand o suplica

a, au cerut ajutor la Corcyra, ca la cetatea-mama, dar corcyreienii nu au luat suplica in seama. Consultand oracolul de la Delphi, democratii epidamnieni au cerut ajutorul la Corint, metropola a Corcyrei si a Epidamnusului. Corintienii - fiind de mult iritati impotriva Corcyrei, care constituia un puternic concurent comercial si naval si care afisa un spirit de independenta nepotrivit cu relatiile obisnuite dintre o colonie si metropola - au trimis, in primavara anului 435, la Epidamnus, colonisti si trupe. Asadar, conflictul se angajase pana acum intre Corint si Epidamnus, pe de o parte, si Corcyra, pe de alta. Corcyra, la care faceau apel aristocratii epidamnieni, trimite la Epidamnus corabii si da un ultimatum democratiilor epidamnieni din cetate, cerandu-le sa primeasca pe refugiatii aristocrati si sa trimita acasa pe corintieni. Epidamnienii, siguri de sprijinul Corintului, au respins ultimatumul. Corcyreienii incep asediul cetatii Epidamnus. Corintienii, afland de cele intamplate, incep sa pregateasca o armata, cerand si ajutorul aliatilor. Corcyra, trezita la realitate de pregatirile furele ale Corintului, trimite o solie de impacare la Corint, dar incercarea esueaza. Dupa o lupta intre corabii le corcyreiene si corintene si aliate la Leucimne, corintienii sunt infranti. Epidamnusul capituleaza. Asadar Corcyra, impotriva temerilor ei, este victorioasa, iar Corintul, impotriva asteptarilor, sufera infrangerea. In anii 434-433, corintienii umiliti si indarjiti se pregatesc de razboi impotriva corcyreienilor, care in 433 au incheiat o alianta defensiva cu Atena. Atragerea Atenei in lupta pentru cele trei cetati demonstreaza, ca conflictul ajunsese la nivelul cetatilor fruntase si ca deci razboiul dintre cele doua grupuri de state era inevitabil, dupa aceasta evenimente se succed din ce in ce mai repede. La Atena se intelegea ca razboiul cu peloponesieni era inevitabil. De aceea Pericles trece la luarea unor masuri preventive de aparare, ca de exemplu cea din iarna anului 433-432 cand incheie tratate de alianta cu Reghium si Leontini.

Iarna anului 432-431 a avut loc incercarea de tratative intre spartani si atenieni fara nici un rezultat, astfel razboiul incepe odata cu decizia adunarii aliantelor Spartei de la inceputul lui septembrie 432.

Inca din primele pasaje ale lucrarii pe care o consacra razboiului peloponesiac, Tucidide ii subliniaza in semnatarea "A fost fara indoiala cea mai mare criza care a zguduit Grecia si o parte a lumii barbare; ea a cuprins, ca sa spunem asa, majoritatea omenirii" (I, 1, 2).

In concluzie, "Motivul cel mai adevarat, dar cel mai marturisit de fapt, care i-a silit la razboi, a fost - cred eu - teama lacedemonienilor de cresterea puterii ateniene" - asa defineste Tucidide principala cauza a celui mai mare razboi din istoria Elladei.